

Dorthe – Biolog – Naturstyrelsen – 14/9-21

Ministeriet skulle bruge et projekt, der var klar til naturgenopretning. Derfor var det godt, at Skovridderen havde flere "skuffelagte" projekter, hvorfra han kunne præsentere Ekkodalens moser.

Det hedder Ekkodalens moser, fordi der er lagt større genkendelighed med Bornholm - "OBS: Det er Bornholm"

Moserne er en vigtig del af naturen.

Fremgangsmåden:

- 1) Undersøgelse af nuværende ejeres ønsker/vilje
- 2) Hydrologiske forhold -> Privat og dræn, hvor der i området er nedlagt ca. 17km dræn.
- 3) Biodiversitet og oplevelse for besøgende

I stedet for at starte med forskellige screeninger, valgte vi at udføre en fuld VVM med alle vigtige forhold med det samme for at undgå forsinkelser. Vi vidste der skulle en VVM til, og i stedet for at screene området først for at konstatere det, valgte vi at gå direkte til VVM'en.

Derefter havde vi en idéfase med skitser mv.

Så skete der en jordfordeling i samarbejde med landbrugshøjskolen i Tønder. Dette var for at undgå at lave en skødehandel, fordi vi som Naturstyrelse, helst ikke skal presse

priserne på landbrugsjord op. Det har også den fordel, at det ikke er os direkte, der står for jordfordelingen. Derved bliver Naturstyrelsen ikke en 'modstander', men en samarbejdspartner for landmanden, som landmanden kan henvende sig til, hvis der opstår gnidninger i forhandlingerne.

Det giver et ekstra led, som også er godt i forhold til landmandens bankforhold?????

Det, at der er en anden part involveret gør, at der opstår mere tillid mellem de to parter, landmanden og Naturstyrelsen.

Der sker det, at en jordplanlægger taler med landmanden om at bytte jorden med naturstyrelsen eller at der kan ske et opkøb af jord.

(Noget med en Øko Camp? - form. På Bornholm)

Cowi blev hyret til at undersøge hydrologien i området.

Hele området var efter sidste istid en stor sø, og Egholmen var en ø midt i denne sø.

Når der naturgenoprettes, taler andre om, at der skal opnås en 'Naturlig hydrologi', det mener jeg er fuldstændig løgn, jeg mener det bør hedde en Optimeret hydrologi, fordi selvom vi tilnærmer os hvordan naturen så ud for et par hundrede år siden, er det stadig en hydrologi vi skaber.

TV2 Bornholm har lavet et fint indslag om Ekkodalens moser, I skulle se det.

Her taler hun så om, at der rent faktisk har været en Screening, som kan læses i Miljøkonsekvensrapporten...

De bruger noget der lyder som et Gantt diagram til at holde styr på deadlines ift. tilladelser og andet, og det er et vigtigt planmæssigt redskab, at have en god tidsplan med alle relevante deadlines.

Dorthe siger, at det er vigtigt som planlægger og leder i et naturgenopretningsprojekt, at huske arkæologerne, fordi hvis de allerede er på lokation, og der findes noget af arkæologisk interesse, skal hele projektet ikke bremses indtil en arkæolog har tid til at undersøge fundet.

Bornholms tidende har bragt en artikel fra en bekymret nabo ift. Ekkodalens moser (Det er Troels)

Åen omlægges for at give ørreder gydemuligheder, så de kan trække op i å-løbet, derudover giver det mulighed for at sportsfiskerne kan anvende området.

Vi holder løbende øje med vandstanden i mosen, og hvis vandstanden falder for meget, eller der er fare for, at mosen tørrer ud, kan vi altid fjerne den prop vi har lagt i åen på ca. 20 meter.

Det er en rigtig god ide som planlægger at have budgetteret med overskud, så eventuelle ændringer, eller uforudsete udgifter kan dækkes, f.eks. hvis proppen i åen skal fjernes igen, eller til brug ved vandmålinger af mosen.

Vi har anlagt højlyngstien igennem området for at nudge brugerne til at respektere dyrelivet mere. De fleste bliver på de store stier, det er kun sådanne som os, der bruger trampestierne, eller forvilder sig ud på markerne.

Man må gerne færdes over det hele, det er jo statslige arealer, men ved at stierne har en vis kvalitet, sikrer vi os, at langt de fleste bliver på dem. De fleste går langs med stien, og kommer hertil (Jægerhuset?), hvorefter de går tilbage til parkeringspladsen og spiser en tartelet, så kan de sige, de har været i Ekkodalen.

Det handler i høj grad om benyttelse/beskyttelse. Der findes også stier i den gamle mose, som der ikke reklameres for, i respekt for fuglelivet. Vi bruger dem, når vi skal

tage målinger, men de hænger ikke umiddelbart sammen med det store stisystem, så det er ikke mange der vil finde dem, man skal vide, at de er der.

Vi har en pensioneret arkæolog, som graver i området, hvis I går ud af den sti (Red. Mod syd), vil I kunne se hans sold, hvor han sorterer jorden. Han mener, han har fundet resterne af en pælesætning. En Wood Henge, hvor man har tilbedt solen. Jeg mener de har fundet 3 andre på Bornholm de seneste år, så han er meget glad.

Riisbjerg gård formidling af Wood Henge! (Note)

Søbunden hæver sig i landskabet og afskrabning og opgravning er brugt i udkanten til at få det til at se mere naturligt ud. Noget materiale er også brugt til digeforstærkning mod den eksisterende mose for at bremse næringsstofferne i at nå området.

Vi har allerede observeret hør og løvfrø, men de yngler ikke i søerne endnu.

Vallenskær området. ?

367 Ture med Finn Hansen

Vi kan kontakte Ida Dahl Nielsen, som er chefen for Søborg Søernes planlægning. Vi skal endelig huske at hilse fra Dorthe.

Naturnationalparken er det næste projekt med 1150 ha

Det er rigtig godt at være planlægger i naturgenoprettelse og i Naturstyrelsen, Dorthe har 600 gode kollegaer, og det har været rigtig godt at have parallel kørsel af to projekter med Ekkodalens Moser og Søborg Sø. Projektledermøderne er rigtig gode, for der kan vi sparre hinanden og komme med gode erfaringer.

COWI / ATKINS (mindre rådgivningsvirksomhed) er gode rådgivere.

Dorthe Bügge- Naturstyrelsen Bornholm

Søborg Sø- søster projekt –600hektar

Har været et tænkt projekt I 20-30 år, men nu var timingen rigtig. Det gælder om at undersøge: Hvad vil de nuværende ejere, hvad vil vi ende med det (altså hvad vil naturstyrelsen med projektet)?

De vil skabe forbedret adgang, gavne biodiversiteten, lave spor /rekreative spor

De fik lavet en fuld VVM over projektet tidligt I forløbet, fordi de skævede til ligende projekter, og så det kunne være en fordel

Tønderkontoret blev benyttet til at lave en jordplan

Jordomfordelingsråd

Arpil 2018- skitse- har fået penge og starter

Der var en frednings sag I 1965

Naturlig hydrologi (hun kalder det optimering af hydrologien, ifht der ikke har været naturlig hydrologi I området I meget lang tid, og der allerede I et af de ældre kort er tydeligt at se, at vandløbet er rettet op. (så vidt jeg husker, dobbelttjek evt på de historiske kort)

Der skal være høslet på området I fem år (indtil videre). Den tidligere lodsejer står for dette.

Hun arbejde med en tidslinje over ansægningsr, klagemuligheder, tidsfrister mm.

Arkæologiske hensyn I området- der var fuld mandsopdækning unddervejs.

Højskole snak- der var borgermøde på højskolen omkring projektet.

Tjek evt Bornholms tidende - hvad de har skrevet om projektet I ekkodalens moser

Benyttelse/beskyttelse - Begreb de arbejder meget med.

Vægtning mellem rekreative hensyn og natur. De prøver at nudge med stier, eller reklame/manglende reklame (Her tænkes ift. Hvor tydelig afmærkning der er på ruter for de gerne vil undgå for meget trængsel. Det er også tydeligt at de brede tilgængelige stier er hvor de helst ser besøgende opholde sig)

Formidle uden at forstyrre- folk skal gerne have en oplevelse, uden at det skal være for svært.

Det politiske system vil gerne have synlige resultater (stier, broer, bånd der kan klippes over)

Formidling er vigtig, hvad kan man formidle?

Bornholms museum

Risbebjerg, Vasegård

Før man overhovedet går i gang med noget som helst i forbindelse med et projekt skal man gerne overveje: Hvilke udfordringer kan der være? Hvordan løser man dem? (Hvis man eks. Ved der er lodsejere der aldrig i livet vil give jord op, skal man måske lægge energien andetsteds)

Vandløb er en super måde at transportere på - ifht. Arter man gerne vil have ind i et område, sker det gerne hurtigt hvis der er vandveje de kan transportere sig i. 4

Det er IKKE et lavbundsprojekt.

Da de overtog jagthuset, havde de også ansvaret for det. Der var så mulighed for at søge hos en lokal fond, til resturering. Nu kan de så bruge det til hub/formidling/kolde madpakkerum.

Søg på Fin Hansen – 367 ture.

Ida Dahl Nielsen- Søborg Sø (Projektleder på det projekt)

De samarbejder meget på tværs af lokalafdelinger i nst, og vidensudveksler.